

Івасів Н. С.,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПРОЕКТІВ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ТУРИЗМ”

Розглянуто питання застосування навчальних екскурсійних проєктів як виду самостійної позааудиторної роботи студентів спеціальності “Туризм” під час вивчення іноземної мови професійного спрямування.

Ключові слова: *самостійна позааудиторна робота, навчальний екскурсійний проєкт, іноземна мова професійного спрямування.*

Рассмотрен вопрос использования научных экскурсионных проектов как вида самостоятельной позааудиторной работы студентов специальности “Туризм” во время изучения иностранного языка профессионального направления.

Ключевые слова: *самостоятельная позааудиторная работа, научный экскурсионный проект, иностранный язык профессионального направления.*

The problem of application of the educational excursion projects as a kind of independent extracurricular work in process of studying professionally oriented foreign language by the students of speciality “Tourism” is considered.

Key words: *independent extracurricular work, educational excursion project, professionally oriented foreign language.*

Одна з найактуальніших проблем сучасної методики навчання іноземних мов професійного спрямування – орієнтація всього навчального процесу на активну самостійну роботу студентів, створення умов для їхнього самовираження та саморозвитку, забезпечення відповідного освітнього середовища для формування їхньої особистісної активності [4].

Самостійна робота студентів переважно сприймається або як організаційна форма, або метод навчання, що використовують викладачі й студенти для засвоєння знань і формування самостійності. Але головною ознакою в цьому разі є те, що студент виконує завдання не під керівництвом викладача, а самостійно (в аудиторії, поза нею).

У сучасних дослідженнях акцент у самостійній позааудиторній роботі робиться не стільки на самостійності дій студента, скільки на тому, що він самостійно визначає додаткову (до визначеної навчальним планом) мету. За умов такого розуміння сутності самостійної позааудиторної роботи головне завдання викладача зводиться вже не стільки до роз-

робки предметів, з якими має працювати студент, скільки до створення необхідних умов самоактивізації, самореалізації студента як особистості, що дозволяє йому самому визначати додаткові навчальні цілі. Саме таке тлумачення сутності самостійної позааудиторної роботи дає можливість розкрити нові її організаційні форми: окрім традиційного виконання самостійних дій з текстами, він завдяки самостійно визначеній додатковій навчальній меті працює на конференціях, семінарах, засіданнях наукового студентського товариства, займається науково-дослідною роботою [5].

Ще одним ефективним видом позааудиторної діяльності студентів є навчальні екскурсії іноземною мовою. Латинське слово *excursio* означає вилазку, відвідання будь-якого місця або об'єкта з метою його вивчення. Під екскурсією розуміється така форма організації навчання, спрямована на сприймання, осмислення і засвоєння знань студентами безпосередньо на місці розташування об'єктів, які вивчаються [10].

Навчальна екскурсія – складна форма організації педагогічного процесу. Вона відкриває можливості для комплексного використання методів навчання, збагачує знаннями студентів і самого викладача, допомагає виявити практичну значимість знань [2].

Розглядаючи навчальну екскурсію з точки зору самостійної роботи студентів, слід виділити окремий вид екскурсій – екскурсію-проект, що планується, готується і проводиться не викладачем, а самими студентами. Фактично такий вид навчальної екскурсії є однією з форм реалізації методу проектів, що широко застосовується у підготовці фахівців у вищих навчальних закладах. Справді, вимоги, що ставляться в процесі підготовки та проведення таких екскурсій, практично збігаються з основними вимогами щодо використання методу проектів, а саме: наявність визначної в дослідницькому і творчому плані задачі, що вимагає інтегрованого пошуку для її розв'язку; практична та теоретична значущість передбачуваних результатів; самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність; структурування змістовної частини проекту; використання дослідницьких методів [7, с. 8].

Проте, є ряд особливостей, які вирізняють екскурсійні проекти від інших видів проектів, що застосовуються, зокрема, під час вивчення іноземної мови професійного спрямування. Серед них: чітке планування маршруту та графіку його проходження, дотримання правил техніки безпеки і правил поведінки на об'єктах, незвична обстановка, можлива присутність сторонніх людей, які можуть ставити запитання. Це зумовлює актуальність детальнішого розгляду навчальних екскурсій як різновиду методу проектів у вивчення іноземної мови професійного спрямування.

На жаль, у більшості доступних джерел висвітлюються питання переважно щодо традиційних навчальних екскурсій, де головною дійовою осо-

бою виступає педагог або екскурсовод [1; 9, с. 6]. Використання навчальних екскурсійних проєктів, що готуються студентами туристичних спеціальностей, розглянуто у праці [3]. Зокрема, аналізуються зміст і методика використання екскурсійних проєктів та розглядаються питання організації діяльності з виконання дослідницького екскурсійного проєкту, а також запропоновано алгоритм виконання проєктного завдання, що визначає послідовність етапів його реалізації. Однак, наведені дослідження не стосуються вивчення іноземної мови професійного спрямування.

У даній роботі розглядається проблема підготовки та проведення навчальних екскурсійних проєктів з іноземної мови професійного спрямування студентами спеціальності “Туризм”, зокрема, з точки зору особистісно-орієнтованого підходу.

Здійснення екскурсійного проєкту потребує великої і серйозної підготовки, яка часто виявляється складнішою ніж підготовка до заняття. До неї ставляться певні творчі та організаційні вимоги: вибір екскурсійних об’єктів з врахуванням рівня обізнаності екскурсантів, оптимальний зміст тексту відповідно до теми екскурсії, дотримання логіки пізнавального процесу, раціональне поєднання слова і наочності, оптимальна насиченість маршруту. Ця робота вимагає від студентів самостійності у пошуковій діяльності, координації своїх дій, активної дослідницької, виконавчої взаємодії. Роль викладача полягає у підготовці студентів до проведення екскурсії, вибору теми, наданні допомоги студентам у плануванні роботи. Викладач стає їх рівноправним партнером і консультантом. Спільна робота згуртовує студентів, зростає взаєморозуміння, взаємодія, відповідальність не тільки за свою діяльність, але і за роботу всієї групи.

Таким чином, у процесі самостійної роботи, працюючи у співробітництві з іншими членами групи, студент стає більш активним, підвищується якість засвоєння навчального матеріалу. Активна пошуково-пізнавальна діяльність веде до освоєння навичок самоосвіти і самовдосконалення особистості.

Підготовка та проведення навчальної екскурсії забезпечує особистісно-орієнтоване навчання, яке скероване на гуманізацію освіти, орієнтацію навчального процесу на розвиток особистості. Студент починає виступати як активний творчий суб’єкт навчального процесу. Розвивається активне самостійне мислення, фантазія, креативність, уміння не просто запам’ятовувати і відтворювати, а застосовувати знання на практиці, вміння самостійно планувати дії, прогнозувати можливі варіанти вирішення задач, вибирати способи і засоби їх реалізації. Окрім того, у студентів з’являється можливість показати свої організаторські здібності та приховані таланти. Також з’являється можливість для вирішення таких задач як подолання інертності і безініціативності студентів, страх розмовляти іноземною мовою через можливі помилки.

Складання навчальних екскурсій є однією з ефективних форм вивчення іноземної мови на двох рівнях. Перший – писемна мова – тренування лексико-граматичного матеріалу у процесі складання тексту. Другий – усне мовлення – відпрацювання мовленнєвих кліше, засвоєння текстів великих об’ємів і вміння трансформувати їх у непередбачених обставинах. Студенти повинні бути готові до того, що під час екскурсії доведеться вступати в прямий діалог з іноземними гостями. Тому заздалегідь необхідно опрацювати відповіді на можливі питання. Студенти повинні постійно поповнювати активний словниковий запас, щоб бути готовими до спонтанної розмови.

Таким чином, екскурсійний проект сприяє створенню міцної мовної бази, збагаченню словникового запасу, розвитку комунікативних умінь, розширенню світогляду студентів.

Важливим фактором, який сприяє формуванню внутрішнього мотиву мовної діяльності студентів є зв’язок навчальної екскурсії з реальним життям, наявності зацікавленості до виконання цього проекту з боку всіх учасників та консультативно-координуюча роль викладача.

У наш час, коли усе ширше розвиваються зв’язки між різними країнами і народами, знайомство з українською національною культурою стає необхідним елементом процесу вивчення іноземної мови. Студент повинен вміти провести екскурсію по місту, розповісти іноземним гостям про самобутність української культури. Принцип діалогу культур передбачає використання культурознавчого матеріалу про рідну країну. Це дає можливість розвивати не тільки культуру представлення рідної країни, а також формувати уявлення про культуру країни, мова якої вивчається.

Застосування місцевого краєзнавчого матеріалу в процесі вивчення іноземної мови розширює світогляд студентів, розвиває їх пізнавальний інтерес. Краєзнавчий матеріал наближує комунікацію іноземної мови до особистого досвіду студентів, дозволяє їм оперувати тими фактами і відомостями з реального життя, з якими вони зустрічались щодня. Як приклад, студентами спеціальності “Туризм” географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка проводяться навчальні екскурсії по місту Львову англійською мовою на такі теми: “Historic and architectural Lviv”, “Cultural and artistic Lviv”, “Lviv parks”, “Eating out in Lviv”, “Lviv hotels”, “The city of museums”, “Lviv churches”, “Scientific and educational Lviv”.

Важливою специфікою підготовки та проведення екскурсійних проєктів з іноземної мови професійного спрямування студентами спеціальності “Туризм” є додаткова мотивація, зумовлена можливістю продемонструвати не лише іншомовну компетенцію, але й знання та навички, отримані під час вивчення основних предметів зі спеціальності.

На підставі викладеного можна стверджувати, що підготовка та про-

ведення екскурсійних проектів у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування студентами спеціальності “Туризм” є ефективним засобом формування іншомовної компетенції в умовах, наближених до їх реальної професійної діяльності у майбутньому. Розглянуто такі аспекти особистісно-орієнтованого підходу у виконанні вказаних проектів, як самостійний вибір об’єктів, підбір матеріалу, планування дій, креативність, фактори мотивації.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розкриття взаємодії “викладач–студент” та “студент–студент” у ході підготовки та реалізації екскурсійних проектів з іноземної мови професійного спрямування.

Література:

1. Бабарицька В. К. Екскурсознавство і музесознавство: Навчальний посібник / В. К. Бабарицька, А. Я. Короткова, О. Ю. Малиновська – К.: Альтерпрес, 2007. – 464 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. / Н. П. Волкова – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
3. Киримова Ю. В. Метод проектов как средство профессиональной подготовки студентов туристского вуза (На примере курса “Основы экскурсионной деятельности”): дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Киримова Юлия Валерьевна. – Москва, 2001 – 142 с.
4. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык / Н. Ф. Коряковцева – М: АРКТИ, 2002. – 176 с.
5. Онучак Л. В. Педагогічні умови організації самостійної позааудиторної роботи студентів економічних спеціальностей: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. пед. наук: спец 13.00.04 “теорія і методика професійної освіти” / Онучак Людмила Володимирівна. – К., 2002. – 21 с.
6. Островерхова Н. Аналіз уроку: концепції, методики, технології. Навчальна екскурсія та її аналіз [Електронний ресурс] / Н. Островерхова – [Цит. 2008, 11 квітня] – Режим доступу: <http://www.osvita.ua/school/technol/728/>.
7. Полат Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Е. С. Полат // Иностр. языки в школе. – 2000. – № 2. – С. 3-10.
8. Полат Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Е. С. Полат // Иностр. языки в школе. – 2000. – № 3. – С. 3-9.
9. Тропина Е. А. Использование учебных экскурсий при подготовке менеджеров гостиничного, курортного и туристического сервиса / Е. А. Тропина // Культура народов Причерноморья. – 2004. – № 55. – Т. 3. – С.137-139.
10. Харламов И. Ф. Педагогіка: Краткий курс. Учебное пособие. 2-е изд., стер. / И. Ф. Харламов. – Минск: Вышэйшая школа, 2004. – 272 с.